
Tematika

02. 06. **Bevezetés. A társadalomtörténet értelmezési keretei**
02. 13. **Tájak, házak, „kényelem”**
Természeti és kultúrtájak. A tér nemzetiesítése. Főterek és utcák képe. Természeti katasztrófák. Lakáskörülmények városon, falun és tanyán. Bútorzat. Világítás, fűtés, „vízgazdálkodás”.
02. 20. **Család és erkölcs**
Az idősök helyzete, az öröklés. A női nem. Házasság, válás. Szülés. Gyermekek. Árvaházak. Oktatás: elemi iskolák, polgári és gimnázium. Szerelmeskedés. Fogamzásgátlás. Nyilvánosházak. A család körül: szolgálók, háziállatok.
02. 27. **Viselet és test**
Női és férfi viselet városon és vidéken. Divat. Higiénia: mosdás, nyilvános fürdők. Ahol a szükségét végezték. Általános egészségügyi helyzet. Betegségek: kolera, himlő, tifusz, meghűlés. Orvostudomány. Kórházak.
03. 05. **Étel, ital, étkezés**
A gabonától a lisztig. Kenyér sütés. Tésztafélék. Húsok. Zöldségek és gyümölcsök. Ízesítés. Sütemények. Víz, sör, bor, pálinka és a kávé. Az étkezések ideje. Az asztalnál. Kávéházak, vendéglők, kocsmák.
03. 12. **Társadalom és társadalmi rend**
A társadalom szerkezete. Elitek, „középosztály”, parasztok, munkások. Társadalmi felemelkedés. Adórendszer. Városi hivatalok. Csendőrség. Igazságszolgáltatás.
03. 19. **Munka**
Mezőgazdasági munkaerő. Megművelt föld, földművelési rendszerek. Főbb termények. Szőlő- és gyümölcsstermesztés. Állattenyésztés. Kézművesek. Munkaidő és munkabér. Munkakörülmények. Kereskedelem: piacok, vásárok.
04. 02. **Utak, utazás, hírközlés.**
Közlekedéshálózat: vasút, közúti és vízi közlekedés, repülés. Az utazás veszélyei. Távközlés: távíróhálózat, távbeszélő (telefon), telefonhírmondó. Fényképezés, filmezés.
04. 16. **Kultúra és szórakozás**
A közoktatás átalakulása. A tudományok „fejlődése” a történelem- és a földrajztudomány példáján. Sajtó. Ünnepek. Játékok. Bálok. Sport. Múzeumok és könyvtárak.
04. 23. **Lokális konfliktusok egy Tisza menti faluban**
Birtokosok és bérlők. A vízár szorításában. A lelkipásztor meg a nyája. Az egyházi iskolák ügye. Egy bíróválasztás árnyai. (Kövér György *A tiszaezlári dráma* című könyvének alapján, 169–249.)
05. 07. **Részlet Szabó István *A napfény íze* című filmjéből**
A film dualizmus korát megjelenítő részének a megtekintése. A látottak kontextualizálása.
05. 14. **Zárthelyi dolgozat**

Debrecen, 2012. február 5.

Dr. Szilágyi Zsolt
egyetemi tanársegéd

Irodalom

Bevezetés a társadalomtörténetbe. Szerk.: Bódy Zsombor – Ö Kovács József, Osiris Kiadó, Budapest, 2003.

Gyáni Gábor – Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.² (különösen a következő oldalak: 9–186.) A könyv fejezetei végén *további részletező irodalomjegyzék* olvasható.

Karády Viktor: Zsidóság és társadalmi egyenlőtlenségek (1867–1945). Replika Kör, Budapest, 2000.

Klement Judit: Gőzmalmok a Duna Partján. A budapesti malomipar a 19–20. században. Holnap Kiadó, 2010.

Kósa László: A polgári társadalom korának művelődése I. (A XVIII. század végétől 1920-ig.) In: Magyar művelődéstörténet. Szerk. Kósa László. (Osiris Tankönyvek.) Osiris Kiadó, Budapest, 2006.³ 315–418. **(Bővebb részletező irodalom a fejezet végén: 414–418.)**

Kövér György: A tisztaeszlezi dráma. Társadalomtörténeti látószögek. Osiris Kiadó, Budapest, 2011. 15–330.

Lengyel György: Vállalkozók, Bankárok, kereskedők. A magyar gazdasági elit a 19. században és a 20. század első felében. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1989.

Magyar néprajz. (Magyar Néprajz Nyolc Kötetben.) Szerk. Paládi-Kovács Atilla. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988–2002., 2–8. kötet. (<http://mek.niif.hu/02100/02152/html/index.html>)

Magyarország történeti földrajza. I–II. kötet. (Studia Geographica, Dialóg Campus Tankönyvek, Területi és Települési Kutatások 27.) Szerk. Beluszky Pál. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs. 2005–2008.

Nagy Péter Tibor: Hajszálcsovek és nyomáscsoportok. Oktatáspolitikai a 19–20. századi Magyarországon. Oktatókutató Intézet Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2002.

Orosz István: Magyarország mezőgazdasága a dualizmus első évtizedeiben. In: Magyarország története, 1848–1890. (Magyarország Története Tíz Kötetben. Szerkesztő Bizottság vezetője: Pach Zsigmond Pál.) Szerk. Kovács Endre–Katus László. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979., 6/2. kötet, 1039–1117.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. (Osiris Tankönyvek.) Osiris Kiadó, Budapest, 2005.³ (különösen 13–100.)

Vörös Károly: A művelődés. In: Magyarország története, 1848–1890. (Magyarország Története Tíz Kötetben. Szerkesztő Bizottság vezetője: Pach Zsigmond Pál.) Szerk. Kovács Endre–Katus László. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979., 6/2. kötet, 1395–1475.